

TIDEVARVET

Nr 48 · 26 November

Nr 48 · 5 årg. 1927

Tidevarvet Nr: 48

Wilhelm Stenhammar.

Vår ledande artikel Det gåt-
ler livet sammanställer ögon-
blicksbilder från det engelska par-
lamentet och stadsfullmäktige i
Stockholm.

Fröken Elisabeth Tamm
har i klubben Fritt Forum hållit
en diskussionsinledning om Rätt
att besitta jord, som
återges i Tidevarvet.

Ifrågan om Tomträtt och
äganderätt som åter är
brännande ger fröken Anna
Åbergsson en orientering.

Om Grazia Deleddas
sista bok skriver från Italien
doktor Gunhild Bergh.

Ellen Michelsen an-
mäler Marika Stjernstedts bok
Resning i målet.

Under rubriken Guds röst
och människors skriver
Elsa Björkman-Gold-
schmidt om svenska ordspråk
och den österrikiske så kallade
hunden.

Det sjöng och spelade av en be-
rusad vår i Sveriges tonkonst den
dag 21-åringen Wilhelm Stenham-
mar lyfte ungdomens vingar till
flykt i världen och med sin bru-
sande friska första pianokonsert
både gav och infrjade musikaliska
löften av såldsynt glans. Och slag i
slag följde det nya: körverk, opera,
kvartetter, ballader och visor. I
den alla susade ungdomens över-
rika hänförelse och värme, en ly-
risk idealitet, så svärmiskt ljus och
nordisk. Så betaget melodiskt skim-
rande som lövsökens blonda vår.
Det var något nytt och okänt i vårt
karga land o. dess mörka tonkonst.

Det gick också som det skulle: den
nya elden slog gnistor ur sten och
folk, och folket svarade med en
hänförelse, som icke gav den unge
tondiktarens egen efter i värme.
Med tonsättaren Wilhelm Stenham-
mar förenades därtill en lysande
pianist och en allmänt musikalisk
begåvning av största vidsträckt-
het. Som dirigent, solist vid flygeln,
skammarmusikspelar och ackom-
pagnator skördade den unge mu-
sikern snart lagrar, som knappast
föret ut ur vår jordäm, och
charmen i hans väsen, det blonda,
våriga, en smula enfaut gaté, be-
tog oss alla.

Men vårhimlen mörknade, och
efter sekelskiftet är det en an-
nan Wilhelm Stenhammar vi möta.
Den nya utvecklingstappen be-
tecknas åter av en pianokonsert.
Men den är ett stridens, grubblens
och brottnings verk. I den tiden
mognade dock mannen inom konst-
nären. Seklets första år sågo skön-
hetsdyrkarna från 90-talet — och
Wilhelm Stenhammar hade av an-
lag, böjelse och nödvändighet så-
lat sig till den kulturkrets, som i
korta ord kan belysas med nam-
nen Levertin och Heidenstam —
byta sin svländska häg mot nord-
iskt allvar. Det var den svenska
samlingsens tider, och starkare to-
nade icke denna av både personligt
och folkligt patos burna samlings-
känsla än i Heidenstams Stenham-
mars Ett folk. Som en av sina dyr-
baraste ägodelar bevarar också lan-
det från den stunden och för alltid
den lilla enkla, innerliga hymnen
Sverige. Hur mycket den bundit
sammans av stridiga, kämpande
svenska viljor, kunna vi nog icke
räkna eller i fattiga ord beskriva.
Det är den diktande sångens stora
hemlighetsfulla gåva.

Med melodins innerliga troll-
makt är det Wilhelm Stenham-
mars konst betager oss. Den kan

ngula så vemodigt som i Stjärn-
öga den kan brin-
na som i Fyl-
gia, då viskande
bort som i Ada-
gio — eller leka
som i Lycklands-
resan. Den äger
alltid den ridder-
liga folktonens
nobless. Idealite-
ten, skönheten
lyser därigenom.
Och dessa vä-
senstrag förblek-
na eller skolkas
aldrig i Wilhelm
Stenhammars
musikaliska dikt-
ning, ty de levde
roftiasta i hans
ädelst mänskliga
personlighet. Vi
möta dem åter,
förjupade, i G-
moll-symfonien,
i Serenaden, i de
sista sträckvar-
tetterna, där nordiskt lynne och
hesperisk, klassisk skönhetsläng-
tan ingå en så gripande före-
ning. Vi möta dem, fulltonigt bru-
sande, i det sista stora verket, kan-

taten Elgen, denna hymn till mu-
sikens i sliska makt, som endast
kunde bli till ton under den själ-
fulle mästarens händer.

Idealitetens vida syn och vilja är
det även som präglar Wilhelm
Stenhammars jordiska livsverk.
Han visste, att den oförgämliga ton-
nen måste äga stöd i världen, eljes
när den aldrig till de många. Hans
praktiska idealism var oförliknelig.

Med ljus, betvängande energi och
klaraste tanke ledde han den sven-
ska musiken på dess väg mot må-
let: folket. Konsten var för honom
kulturens stora främjarinna och
han såg den aldrig utan samman-
hang med livet. Behöva vi peka
på hans insatser? Hur han som di-
rigent och utövande konstnär flyttat
den svenska odlingens gränser mot
rikare, sydliga luftstreck, hur den
klassiska tonkonstens mästare ge-
nom honom blivit furstar också av
vårt rike? Hur han bistått det unga
och nya? Vi känna det, stad och
land. Ett enda namn: Göteborgs
Orkesterförening. Det kan oss
stolta ord berätta om den rikedom
av kunnskap, universiellt intresse,
personlig vilja och skönhetsglädje;
som genom Wilhelm Stenhammars
aristokraten, gått ut till Sveriges
folk. Och till vår bildnings from-
ma: OCH TILL VÅR BILDNING.

Nu är det kungsgoss i vår ton-
konst. Men Wilhelm Stenhammars
verk och minne skola betvänga sor-
gen. Med dem lyfter han oss till
sin egen hänförelse. Och idealite-
tens ljus kan icke dö.

Ture Rangström.

Rätt att besitta jord.

Av Elisabeth Tamm.

Förhållandet mellan jorden och
människorna ändras sig under ut-
vecklingens gång. Men när det för-
hållandet inte håller jämna steg
med utvecklingen, när det inte
svarar mot det allmänna rättsmed-
vetandet i tiden, blir jordfrågan,
som man säger, aktuell. Att tala
om jordfrågans lösning är vilse-
ledande. En levande fråga kan
inte lösas en gång för alla. Tid ef-
ter annan skapar det tillfälliga
livet spörsmål, som kräva ett svar
för att bringas ur världen.

Rätt att besitta jord, det är dess
betingelser, som göra, att vår tid
inte kan ge sig till freds i avse-
nde på jordfrågan. Två motsatta
Åskådningar, göra sig gällande.
Samhället har sanktionerat dem
båda. Å ena sidan erkänns den
enskilda ägarerätten, å andra si-
dan kringskäres den. Hur menar
samhället? Det har inte sagt
ifrån. Jo, man har påvisat och
påtalat vissa missbruk, som den
enskilda ägarerätten gjort sig
skyldig till, man har sökt skydda
och främja deras rätt som blivit
kränkt. Den nya arrendelagen,

vanhävdelagen, förbud för bolag
att förvärva jordbruk, skogs-
skiftningen, egnehemsrörelsen o. s.
v. ha kommit till i sådant syfte.
Men vilka fördelar det än medför,
målet har man inte vunnit. Ensta-
ka detaljer lösa inte problemet i
dess helhet. Det bör från grun-
den tagas upp i hela sin vidv. Vår
tid måste i lag ta ställning till
jordägarerättens natur.

Som föremål för äganderätt är
det uppenbart, att jord intar en
särställning. Man kan inte hindra
människor att ha fötterna på jo-
den och att andas luften, man kan
inte hindra solen att skina på dem,
även om de inte ha lagfart och
fastbrev. Jorden kan inte förflyttas,
men människorna måste för-
flyttas sig. Ägarerätten kan inte
hjädn samfärdslen och låta utveck-
lingen stanna av. Vi tala också om
"vårt land", alla folk tala om
"vårt land". Det kan inte bara
ligga i, att man får betala skatt
till det landet, det måste bero på
en djupare samhörighet, som bott-
nar i ansvar. Och ansvaret måste
sträcka sig även till jorden, som

skall ge hela folket hem och föda.
Samhället har skyldighet att yaka
över, att denna rätt till jorden blir
tillvaragaten av dem, som ha sig
anförtrord att sköta jorden. Men
var går gränsen mellan dessa bå-
da parter rätt? Som det nu är,
har samhället alldeles tydligt en
känsla av att dess rättigheter inte
äro tillgodosedda. Och jordägarna!
Vi ha också en känsla av, att
vår rätt gång på gång trädres för
nåra. Alla vänta, på skiljedom.

Förklaringen ligger i jord-
ägarerättens natur. Där ges
skiljedomen. Kanske kunde vi
få, in i vår jordabak som nu en-
dast talar om laga fång, en para-
graf om jordägarerättens natur.
Den skulle fastslå att där finns
två slag av rätt till jorden, en
allmän och en enskild. Den allmän-
na tillhör alla landets inbyggare
gemensamt. Å deras vägnar
skall samhället förvalta denna
rätt. Den tillkommer att bevaka
att jordens fördelning och skötsel
är nationalekonomisk och änd-
målsenlig. Den enskilda rätten till-
hör dem, som på ett eller annat

sätt förvärvat ett stycke jord, större
eller mindre, och därmed åtagit
sig att svara för brukandet —
Man har således rätt att utgå
ifrån, att det finns två slag av rätt
till jord, vilkas inbördes förhållande
måste regleras.

Återstår då under vilka former
den enskilda rätten bör besittas?
I svenska folkmedvetandet lär
finnas en djupt rotad övertygelse
om ägarerättens ovillkorliga för-
rettride framför varje annan upp-
lätelserform, yttrar lagrådet. Det
kan inte förnekas, att en sådan
folkmening finns. I ägarerätten
ligger en viss borgen för jordens
skötsel så tillvida som det måste
vara med ägarens fördel förenat
inte bara att erhålla största möj-
liga avkastning utan också — just
därför att han äger jorden — att
hålla den i stånd för framtiden.
Men ägarerätten kan också miss-
brukas. Den har möjlighet att
samla mycket jord som inte ut-
nyttjas till fulla, på ett fåtal
händer, att göra jorden till
föremål för spekulation och att

(Forts. å sid. 4.)

Äro Edra inkomster för stora?

varom inte, nedbringa
Edra livsmedelskostan-
der genom inköp i vä-
ra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN, STOCKHOLM

ANTOINETTE W. NORDINGS
Eau de Cologne

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfreds lördag. Sistasipha 1, 2 tr., Stockholm. REDAKTOR: Ellin Wägner. Mottagningstid kl. 10-11. Telefon Norr 48 42. EXPEDITION: Telefon Norr 282 43. Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m. PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6.—, halvår kr. 3.50, kvartal kr. 2.—, Lösnummer 15 öre. ANNONSPRIS: 1 text 20 öre per millimeter. Textida eller särskilt begärd plats 25 öre. Linköln Bloms Boktryckeri STOCKHOLM 1927.

HOSTOL ÖVERTRÄFFAD BRÖDSTKARAMELL KUN DROTNINGENS HÖRSTADSKANTOR Söderstrågen 24. Östg. Sthlm. Finnes i alla välort. Affärer i hela landet. Duchateller fr. kr. 25. Chöslögen 28. Bådarfältet 60. m. m. Danielsson, Metareg. G. tel. 50. 766. Olga Emdahl Modemagasin Kungsgatan 53. Tel. 108 51. STOCKHOLM.

Smakfulla kranrar, alla priser La fleurist 6 Malmorgsgatan. Allm. N. 6296, Rika 2550.

Carl E. Lindgren Birger Jarlsгатn 5 Palskappor Palsgarntyr Beställningar och modernisering av pålverk.

Berliner Bock Drinka Damerans Favoritdryck. Måltidsdricka. RASUNDA BRYGGERI A.B. Tel. Hagalund 19. Postadr. Rasunda.

Vid köp av villa i Appelviken, Smedslätten och Ålsten värd Eder med förtroende till Byggnästarnas Villabyrå Höglandstorgs köpplats. Tel. Ålsten 555.

Tuffensons Blomsterhandel GÖTTAGATAN 16 STOCKHOLM. Förtäknings blomsterarbeten. Telefoner Söder 336 00, 34 80.

DAMERI! Vid beställning av Kåldömlagar och blisar värd Eder förtroende till MODE-ATELJEN Sigrid Andersson (Inneh. K. Fredriksson) Västerlånggatan 88, 4 tr. STOCKHOLM. Telefon: N. 68 10.

ALMA AXELSSONS Förlösningshem, Linnégatan 19, mottager inackord, även för längre tid. Tryggt o. ogen. våreök. Tel. 778 24.

DITZINGER REALISATION av Duktyg, Handdukar, Lakanslirfter, Hollands, Madapolamer och Bomullsvävnader. (håri ingår vissa fabrikslumpor av ovanstående) fortgått till veckans slnt. Robert Ditzinger 72-74 Västerlångg. 72-74 18 Normalmstorg 18

Det gäller livet.

Vid underhusets behandling i förra veckan av arbetslöshetsfrågan inom kolindustrien hände det oerhörda att debatten på grund av oppositionens uppröriska hållning måste avbrytas. Då arbetsministeriets chef resle sig för att å regeringens vägnar besvara en av mr. Mac Donald gjord framställning höjdes en storm av protester från arbetarepartiets representanter, som förordade svar av premierminister Baldwin själv. Talmanen blev tvungen att uppsjuta överläggningarna på en timme. Vid deras återupptagande började tumultet på nytt och debatten avbröts för dagen.

Händelsen kastar som ett bränningslöst skarpa ljus över en av de viktigaste och svåraste frågor som England har att lösa för närvarande. Samtidigt som frågan skall behandlas i parlamentet vandrar en avdelning gruvarbetare till fots från ett av de vanlottade gruvidstrikten för att i London demonstrera för förbättrade villkor. Illa utrustade, försärgade av långvarig fattigdom vandra dessa demonstranter flera mil på dagen i vinterkolden. De, bära packning på ryggen och ha sina säkerhetslampor fästa i bället. Många blva av skadade fötter under den för dem ovana marschen.

Det olyckliga läget inom kolindustrien, som skarpare än förut delat engelska samhället i två klasser är långt från lätt klarat. Man söker efter varje möjlig utväg ur det härsåkande botjukt. Gruvarbetarnas organisation har inför regeringen framlat ett förslag, som avser att råda bot på den outhärdliga arbetslösheten inom kolindustrien. I förslaget ingår bl. a. avskaffande av den nyinförda åttatimmarsdagen, vilken medfört ökad arbetslöshet och en inskränkning av de anställdas arbets- och förtjänstmöjligheter. Förslaget upptar vidare införandet av restriktioner med avseende på anställning av ungdomar, höjd skollöser för dessa, förbättrade bostadsförhållanden på de gruvområden som ännu kunna tänkas utveckla sig — för att befördra arbetskräftans rörlighet — m. m. Det påpekas slutligen att över 18 proc. av gruvarbetarna är arbetslösa, att de arbetslösa antal ökats med 130,000 sedan åttatimmarsdagens införande och att otillräcklig arbetsförtjänst inom gruvindustrien blivit allt vanligare.

Regeringen har som bekant framlagt ett stort jordförslag för att genom jordens bättre utnyttjande kunna bereda flera människor utkomstmöjligheter. Genom att rationellt bruka jorden skulle på det område, där nu en människa får sin bärning, tre kunna försörja sig. (Se Danmarks utstuckade gårdar!) Men detta förslag har kanske kommit för sent. I England vill stadsbefolkningen inte längre återgå till jorden. Det är en utväg, som efter århundradens smedrivna förhållanden kanske blivit stängd. I jämförelse med denna ytterligare svårighet för England måste betydelsen stå klar av att vi i Sverige inte förläta tiden på denna punkt. Här lever ännu första och andra generationen i städerna, med sina föräldrar på landsbygden och med traditionens rötter ännu fästa vid jorden. För oss står ännu möjligheten öppna att med jordens hjälp bringa jämvikt i förhållandet mellan arbetskraft och arbetsuppgifter.

Det är onödigt att framhålla att

Svart på vitt.

Vad menar ungdomen? Domkapitlets utslag med anledning av anmälan mot Kyrkoherde Sam Thysel för att han utkrävt rätt vid högsmångsdagningen liisa bönen för försvaret har från råster mot tre avstyrkt vidtagande av någon åtgärd med följande motivering: För domkapitlet står det utom allt tvivel att kyrkans gudstjänstordning sin objektivitet och fasthet innebär ett nödvändigt skydd mot godtycke från den tjänsteförordnades prästens sida och att församlingen har rätt att vänta att denna ordning också troget följer. Domkapitlet kan emellertid icke underlåta att hänvisa till den omständigheten, att enligt gällande lag om värplikhet, vilka hysa samvetsbänkligheter mot värplikhets-tjänstgöring, lämnade medgivs mot på grund av deras samvetsbänkligheter. Då den nu påtalade avvikelsen i fråga om bönen för rikets försvaret är motiverad av samvetsbänkligheter, anser sig domkapitlet icke kunna undgå att beträffande dessamma taga hänsyn till nämnda lagstiftning och icke böra vidtaga någon åtgärd enligt lagen om ämbetsbort av präst. I samband härmed anser domkapitlet sig böra taga i betraktande den omständigheten att särskilt tillkallade sakkunniga i "förslag till handbok för svenska kyrkan" av år 1925 genom allmogets förslag beträffande allmogets kyrkoböner betett en väg för undvikande av de svårigheter, som kunna uppstå genom samvetsbänkligheter inför utfrågvarande punkt i högsmångsdagen.

En reservation till protokollet med två instämmanden — från trene lektorer — har avgivits och lyder: "Jag kan till fullt instämma i vad domkapitlet i sin skrivelse till kyrkoherden Thysel inledningsvis yttrat beträffande rådets gudstjänstordning och församlingens rätt att vänta, att denna troget följes, men finner vad domkapitlet sedan anfört i samband med här föreliggande lilla lilla kunna tolkas som ett medgivande eller åtminstone tolererande från dess sida av att präst under vissa omständigheter utsluter ur allmogets kyrkoböner bönen för rikets försvaret, ett medgivande, som jag anser, att domkapitlet varken kan eller bör lämna."

Med våra vännothets tankar om försvaret vill vi kanske knappast att på allvar ställa oss inför dessa aktstycken. "Kyrkans gudstjänstordning i dess objektivitet och fasthet". Vem har skapat den, vem kan skapa den! Den ordning, över vilken Jöed de svandande och vinnande orderna "men han är ett bönhöns, som i min hjört gör det till en rövarkula" — ägde säkerligen på samma sätt det v e d e r t a g n a s objektivitet och fasthet. Och vidare: ungdomens lärare reserverar sig inför "ett medgivande eller åtminstone tolererande av ett präst under vissa omständigheter utsluter bönen för försvaret."

Vad menar ungdomen i Linköping har nyligen annonserats en tillal av Sveriges fascistiska kamporganisation. Troligtvis säljes där — och kanske i många städer — liksom i Stockholm Spöknippet på gatorna av unga gossar och flickor.

Nog ha vi diktastr. Men var är Anders och det nya släktets självstyrelse!

problemet är brännande också hos oss. Det är överallt levande enskilda människor det gäller. När vid sista stadsfullmäktigesammanträdet i Stockholm arbetslöshetsunderstödet behandlades tvingade sig åter detta faktum fram. De fogiga bravorpen från läktaren (nedstydade av ordföranden), som bekräftade sådana yttranden av talarna som stämde med den persongliga erfarenheten, underströko vikten av att arbeta — det må gälla nödhjälpsarbete eller gruvarbete — ordnas så att det inte fördöras i den arbetslöst och arbetsförmåga som är villkorat för att kunna hålla sig uppe i alla avseenden.

Det gäller livet. Vi ha varken råd att dröja eller väja.

Självransakan och politik. Indiska Kvinnoförbundet

Den största av indiska kvinnoämnessamfundningar och den som särskilt arbetat fram den indiska kvinnans politiska rörelse, har haft stort representant- och opinionsmöte i Madras, där män och kvinnor enhälligt antagit en resolution mot Katherine Mayos bok Mother India (Se Tidevarvet nr 43).

Resolutionen vänder sig mot generaliseringen av det indiska folkets degenerering i samband med kvinnans slaveri och okunnighet. Den mynnar ut i en vidjan till Indiens Lagstiftande församling och de Lagstiftande provinssiaderna att vidtaga åtgärder mot barn-äkenskap, minoriternas fördråddskap, tempelprofstitution etc.

G a n d h i ger i en artikel i Young India utgångsamma sympatier, tränger blott längre i självransakens djup. Han säger: Boken är otvivelaktig oönskt, om än dess fakta äro aldrig så sanna. Om jag glöckar ut och omsorgfullt beskriver alla smutshögar i Londons råmstenar och säger "sådant är London", så vore mina fakta omöjliga att förneka, men mitt omöndne vore en försvänkning av sanningen. Miss Mayos bok är ingenting bättre och ingenting annat.

Den är osann därför att den fördömer ett folk under orden "Indiens folk". Den är osann därför att den vidjår till den engelska förvaltningsföretjären, vars berömmede mången årlig engelsk officer rodnar inför. — Men ironien bakom det lilla heter där, att Miss Mayos ägnat sin bok "Åt Indiens folk". Ty hon har säkerligen inte skrivit den som en reformator, av kärlek! —

Men jag kommer till tavlans andra sida. Då jag anser bönen olämpligt att läggas fram för engelsmän och amerikanare (ty de kan inte göra dem något god) så kan den däromot liksom med utbyte av varje indier. Överdrivna äro visserligen dess bilder av vår brist på hygien, vår barnäkenskap etc. Men om vi tyglar vår vrede, så skall vi ära, som jag alltid själv har lärt, mer av dem, som kritiserar än av dem som beundras oss. Den agitation, som har rests mot denna bok, är i fara att slå över. Det finns hämtar överallt fram det gods, och lämnar våra allensatt det onyttiga."

Så långt Gandhi. — Den engelska regeringen har i dagarna tillsatt en kommission för att undersöka resultatet av den provisoriska självstyrelse, som gavs åt Indien genom en parlamentsakt av 1919. Undersökningskommissionen skulle enligt denna samma akt väl tillsättas förrän 1925. Regeringen motiverar dess förtidiga födelse ganska svårande.

Kritiken — i detta fall från England, och från Indien — gör gällande att man väl uttryckligen starka anmaling m. o. i Indisk självstyrelse, som skapats av Miss Mayos bok.

Vilkänders skall eröva och stuytija det historiska ögonblicket. Gandhis självransakan och självuppfodraen åter engländs politiska beräkningar! Därpå håger förvisso mycken framtidshistoria.

Man föreställer sig den franska revolutionen som en stor eruption, men talar om den som en ett personligt utbrott som givert stillanden och ansvaret för allt vad som hände i Frankrike och Europa under december framåt. Men den stora revolutionen var varken ett enda tiller det andra, den var en stormig och lång hyningsperiod med många sig-sag-linjer. Framst gäller detta den period i revolutionens historia, som skildras i DEN STORA REVOLUTIONEN I. Monarkiens tid av professor Alma Söderhjelm Den högintressanta boken är väl illustrerad. Just utkommen i alla boklädori NATUR och KULTUR.

Tidevarvets Rådfrågningsbyrå för föräldrar Regeringsgatan 11, 3 tr., Stockholm. Öppen dagligen kl. 10-17, Låhäre träffas måndagar kl. 12-13, torsdagar kl. 18-19. Tel. Norr 8043. Besvarar även frågor per brev. Dr. Ada Nilsson, Byråns föreståndare.

Mathilda Staël von Holstein Ledamot av Sveriges Advokatsamfund. Malmorgsgatan 3, Stockholm. Telefon 288, 289.

Familjerätt, Hyresrätten, Testamenten, Bouppteckningar, Förfrågningar från landoartsn försvaras omgående.

EVA ANDÉN Advokatbyrå Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund. Herkulesgatan 14. Tel. 7575-7576. F. G. La Vattagatan STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvskaver. Bostadsbolag och testamenten. Skattfrågor och uppdrag. Även skrivnings förläggningar.

TANDLÄKARE BLSA ARRHENIUS Kungsgatan 8, invid Birger Jarlsгатn. Tel. Norr 20500. T. Bostaden: Norr 19315. Infört genom Stockholms Tandläkareförening Tandläkare Ester Asaröng Engbräktergatan 15-17. Mottaga, efter överenskommelse pr tel. N. 16464.

Doktor Inez Laurell Sibiyliegatan 9, Sthlm. Tel. 741 71. Hemogentisk behandling. Tid för mottagning bestäms per telefon, helst 9.30-10 fm.

Medicinsk och Elektrisk Hår- och Ansiktsbehandling Bortt, av värder, bruna fläskar, liktornar med violetta strålar. Gen. här-väst bortt med elektrolytbehandling Manicure, Pedicure, f. damer o. herrar Hilda Johnson Gågget, 18. Tel. S. 352 99. Stockholm

Josefina Hultins Förlösningshem, Humlagårdsg. 12, Stockholm. Tel. 74833. För kortare eller ev. längre tid finnes inackordering.

Tandtekniker ANNA WINNBERG Exam. i Berlin. Kornhamnstorg 53 JV, hias. Utöfva alla sorts arbeten. (Billiga priser). Mottaga. 10-4. Tel. 120 08. Bost. 759 77. Övriga lida efter överenskommelse.

Stärkande till spriddhet i bröstkanalen. Bäst vid bröst- och bröstkanalen. Fördelar sig i blodet. För i alla organ. IDOZAN A IDOZAN B Inget inflyttande. Kina-IDOZ är stärkande. Hålls tillräckligt.

Tomträtt eller äganderätt.

Stadsfullmäktige i Stockholm för den 5:te dec. till avgivande frågan huruvida tomtupplåtelse...

öfmar var att bereda ändamålsenliga och billiga bostäder för dem inom samhället...

Stadskollegiets utlåtande rörande tomtträtt föreligger nu justerat och tryckes i stort sett följa tomtträttsdelegerades förslag.

Stadsfullmäktiges majoritet, såväl liberaler som konservativa, i tomtträttsdelegerades betänkande...

Sedan riksdagen 1907 antagit ny lag om nyttjanderätt till fast egendom med bestämmelser om tomtträtt...

Bland tomtträttsdelegerades yrkanden på förbättringar i tomtträttsvikoren hade följande förordas att stadskollegiet majoritet...

I den allmänna motiveringen anförde lantegendomskommittén att det huvudsakligaste syftet med inköpet av stadens lantegendomar var att bereda ändamålsenliga och billiga bostäder...

Stadsfullmäktige förklarade sig tillfreds med utlåtandet och beslöt att vidtaga de förändringar som stadskollegiet föreslagit...

Träplogen och traktorn.

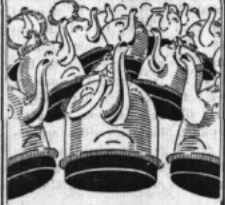
Landsvägen sydost från Stockholm går genom idlat odlade nejder, t. o. m. skogarna väser på förut odlad jord...

Det finns många många bondgårdar mellan Stockholm och Österslät. I flera av dem lever livet i samma tempo som för hundra år sedan...

En gård t. ex. föder 22 personer, alla åter vid samma bord — där finns sexton barn...

Gården är ett mantal, 90 tunnland, odlat jord, Motorplog fins, lastbil fins...

Men.

Alla Kaffehurror — ropa i korus —

”Röda Björn giv oss en puts!”

Hedrade uppdrag.

ÖVERLÄRARE

Stockholm har fått sin första kvinnliga överlärare, Fröken Frida Härner har av folkskoleledningen enhälligt utsetts till överlärare...

”Egentligen är det ju intet gott tecken att en sådan här sak synes så märkvärdig”, säger fröken Härner själv...

Utåt tvekel kommer den nya befattningen, som skall tillträdas den första jan. nästa år...

Gustaf Vasa är ju en jämförsevärd så liten skola, att det blir nästan otydligt över fram expeditions-göromålen till undervisning...

Fröken Härner har ju inte tänkt införta några särskilda reformer till det börja med...

Nej, arbetet kommer att skötas som förut. Men vi ha många förbättringar i gång i Gustaf Vasa, som vi är mycket glada åt...

Vindstrymmen i Gustaf Vasa äro stora i bruk och inredda till två trevliga skolkökar...

Man kan inte klaga på att Stockholms folkskolor skulle vara dåligt tillgosedda. Men små klasser är ju ett villkor för att tryktheten i någon mån skall kunna motvaras den nya tidens fördrin-

PROFESSOR.

En kraft, som under senare år bildat ett levande, spritt och inslag i Sveriges kulturella liv...

— Under ett santal med professor Alma Söderhjelm inför hennes uppbrutt från Stockholm uttrycker hon sin glädje över att återvända hem till Finland...

Men det är med vemod Alma Söderhjelm lämnar Sverige, där hon upplevat sin bästa tid...

Alma Söderhjelm ställer journalistiken i Sverige synnerligen högt...

Hennes förestående verksamhet bland ungdomen i Finland fyller henne med glad förväntan. Hon önskar ungdomen och främst emotsämlighet. Han man gör av värdet att ge ungdomen, vet man, att den anammar det med glädje...

Medan Alma Söderhjelm framhåller detta, mejar sig hennes bild i minnet, där hon livfullt och ungdomligt står i den gyllenbruna novemberdagern.

Historieforskaren med det skarpt intellekt, författarinnan med det brinnande hjärtat — med varskåra utseende och ett stort tyfalska Alma Söderhjelm i harmoni med tidsandens förståelsefulla lärare...

Marta Schultz-Cajander.

gan på en god och praktisk undervisning. Fröken Härner har själv gått i Gustaf Vasa och blev som liten nybörjare anställd till skolan...

Advertisement for Formamint medicine, describing its use for various ailments and providing contact information for the manufacturer.

Anna Åbergsson.

Grazia Deleddas sista roman.

Grazia Deleddas namn nämndes redan 1924 i samband med ett eventuellt nobelpris i litteratur. Det blev den gången ingenting ut. I år har emellertid 1926 års litteraturpris tilldelats den italienska författarinnan. Med anledning härav skildrar Dr. Gunhild Bergh för Tidevarvets läsare Grazia Deleddas sista alldeles nyutkomna bok, Annalena Bilsini.

I samband med Dr. Berghs artikel i Tidevarvet nr 46, 1924, då fru Deledda första gången nämndes som kandidat till nobelpriset, fick Tidevarvet mottaga vidstående bild som gavs av fru Deledda.

Grazia Deledda föddes 1875 i Nuoro, en liten stad uppe i bergen i hjärtat av Sardinien och debuterade vid endast femton års ålder med sin bok "Sardiskt blod".

Hon är en av de få representanterna för modern italiensk litteratur, som är ränd även utanför Italiens gränser och vunnit förstaförst i Frankrike och England. Även i Sverige ha en del av hennes arbeten redan tidigare förekommitt i översättning och blivit uppkädda.

Grazia Deledda brukar berättat att hon som ung genomgick en långvarig religiös kris varunder hon plågades av en intensiv syndarvarelse och ständigt grubblade över om en synd verkligen kan helt bliva eftergiven och försonad. Om det finns något sammanhang med detta ungdomsgrubbel eller ej är kanske bäst lämna osagt, men visst är i varje fall allt från de tidigare romanerna och novellerna hennes diktning kretsat kring ett enda problem: syndens, brottets. Synden som lockande och manande hänger över hennes hjältars och hjältinnors huvuden, synden som är begärens och som med centerfångar bojar binder deras steg, som krossar dem fullständigt eller som höjer dem ett ögonblick mot jorden, varefter de frigjorda och renade resa sig på nytt. Det är de enda makterna som i regel segra i författarinnans tidigare verk, med årens lopp blir hennes syn ljusare och hennes optimism långt fastare grundad.

Om strid med synden handlar också den numera världsberömda författarinnans sista verk, den för endast ett par veckor sedan utkomna romanen Annalena Bilsini, som hälsats av den italienska kritiken med ett gillande som varit mer samfält och betydligt varmare än någonsin förr. Dess handling är enkel nog. Familjen Bilsini som till följd av allehanda orsaker för vilka, dess nuvarande medlemmar ej bära någon skuld, förlorat sin rikedom, är, då berättelsen börjar på flyttning till den gård den tagit i ättande, av den rike fabrikanter Urbano Giannini, och från vars vänskapliga märka den hoppas kunna rädda från en avkastning som skall ge den dess forna ställning tillbaka. Annalena är modern, familjens huvud sedan flera år tillbaka, en veritabel italiensk materfamilias, som med lärnhand styr sin familj och är den äldste av sju barn och sjuv fader till två söner, nummer två för tillfället borta för

att fullgöra sin värnplikt, och de två yngsta ännu nästan bara barn. Hon uppfostrar dem till kärlek till jorden och till arbetet, och hon driver på dem med en stränghet som inte tål någon undanflykt eller ursäkt. Samtidigt vakar hon med samma orientental hårdhet över deras moraliska handel och vandel. Rädslan för henne är det som i sista ögonblick håller svärdottern tillbaka då hon är nära att giva vika för vendetta Pietro, soldaten, som är hemma på permission och som vill leka med henne som med alla andra kvinnor han möter på sin väg. Hennes blick får Pietro att bekänna, att han ljugit, då han skrotat över att han enleverat Urba-

kärlek är han, ty för den man med vilken hennes mor hand henne, då hon blott var sexton år gammal, har hon aldrig känt annat än ljum tillgivenhet, och i första ögonblicket verkade dessa nya känslor som nu storma in på henne fullständigt bedövande. Hon är nära att giva efter för hans böner, men tanken på sönera återger henne kylta och lugn. Det är icke rädslan för handlingen, som håller henne tillbaka, men rädslan för att hon genom att begå den skall mista herraväldet över dem, medvetandet att det är hennes renhet o. styrka som hjälper dem till kraft och behärskning. Boken handlar om hennes kamp och den slutar med hennes seger. Då på

lycka och njutning. Det är en intensiv spänning i Annalenas och Urbanos tvckamp om den också utkämpas utan många ord och utan bullrande scener.

Annalena, denna till synes kalla men i grund och botten passionerade kvinna, som stolt och tyst kämpar med att tvinga sina sinnen till lydnad, är en typ som gång på gång möter i Grazia Deleddas verk, men som aldrig tecknats med en sådan kärlek som här. Nytt är det också att hon strider inte bara för sig själv och sin egen samvetsfrid, men framförallt för familjens heder och familjens framgång. Hon får därigenom en annan resning än någon tidigare Deleddians hjältinna, trä-

floden etc. utan att därtill föga några som helst attribut. Men i Annalena Bilsini har detta ej varit möjligt ty där spela åkrar och vinfall med i nära nog lika hög grad som Annalena och hennes söner, och det är med knappast mindre intresse man följer den förvandling de genomgå tack vare fem par armars oavbrutna slit, än de förändringar som stora och små strider utvinna i de olika familjemedlemmarnes själar.

Men för första gången har Grazia Deledda här lyckats frigöra sig från det inslag i sin konst, som man kalla det dialektala. D. s. s. hon har lyckats i sin mångåriga strävan att utvidga detaljen till det allmänna, att finna det människliga i människan och världen i byns lilla klunga av sammangyttrade hus. Annalena Bilsini är en berättelse om eviga strider och eviga känslor från vilken allt smått och lokalt och till dagen hörande har rensats bort, och endast det som är varken plats eller tidsbundet skildras med en karg strävhets, som fullkomligt går i samklang med huvudpersonens karaktär.

Vägen från ungdomens direkta återgivande av hemstadens oskrivna kronika till denna analytiska människoskildring och denna allmänliga enkelhet har varit lång och förvisso ofta tung att vandra. Grazia Deledda arbetar ej med lätthet och sina resultat får hon aldrig till skänks. Men har mögden ej varit lätt att förvärva så är den nu förvärvat, och äger hennes instrument kanske ej många strängar, så kan hon till gengäld spela på dem hon äger som en mästare. Man märker det också på hennes stil. Efter att så länge ha tänkt och skrivit på sardiska har hon nu till sist lärt att skriva en italienska så klar och så smidig att t. o. m. en toscannare kan vara nöjd. Hennes bilder ha alltid varit originella och impregnerade med denna säregna poesi, som utmärker hela den sardiska folkdiktningen, men de ha ofta nog verkat som små poem, som något fallit ur den övriga tonen. Nu förekommer de långt mer sparsamt, men de äga i stället en pregnans och en inre nödvändighet som i intet tidigare arbete.

Det enda man skulle vilja anmärka på, är att Annalena Bilsini slutar en smula brådstörtat. Inledningskapitlet med sin praktfulla skildring av hur familjen drar med sitt gods till sitt nya hem är som en måttig ingångsnytt till ett väldigt epös och samma lugn och samma stora linjer utmärker också de två första tredjedelarna av romanen. Men sedan skyndar föråt. Påfylligt på och för något väl hastigt till slut de olika handlingar hon i det föregående låtit upprinna. Det är synd, framförallt därför, att det aldrig varit hennes egen mening att låsarna skola med denna enda volym skiljas för alltid från familjen Bilsini. Hon har vidare tänkt den fortsatta med åtminstone två andra, kanske t. o. m. tre, men hon har under arbetets gång ansett det klokt, att låta var volym bildas ett avslutat och oberoende helt, en metod som är modern och kanske innebär vissa praktiska fördelar, men vilken det ur konstnärlig synpunkt hade varit bättre att här ej ha gjort bruk av.

*Al Tidevarvet Grazia Deledda
Rom 6. 11. 1924*

nos dotter, och med en enda gest får hon brödernas strider att fortsätta av. Hon behärskar dem alla, och hon läser i deras själar som i en öppen bok. Hon följer lyst de strider de utkämpa och ger endast ett ögonkast tillkänna, att hon förstärkt deras tankar och önskin, att hon näst djupet av deras lustar och begär, att hon dömt eller skänker frihet.

Helt upptagen av att hjälpa sönerna mot deras frestelser har hon glömt sig själv och att hon själv nu är ung och stark. Striden timme slår emellertid även för henne. Urbano Giannini, vars hustru är sinnessjuk och som om aftrarna flyr från sitt tomma och dystra hus för att värma sig i sina ärendatorers familjelycka, förälskar sig i henne och hon i honom. Hennes första

dess sista sidor familjen samlas till fest för att fira att en ny liten Bilsini kommitt till världen är övadret över, och var och en av dem kan lugnt blicka in de andras ögon, utan att där se annat dunkel än de flyktiga skuggorna av de instinkter, som Vår Herre givit åt människornas endast för att de skola övervinna dem.

Handlingen är, som sagt, ej invecklad, men boken är fylld av dramatisk liv och läsaren följer ivrigt med från dess första ord till dess sista. Det är ingen tam söndags-skolberättelse Grazia Deledda förtäljer, hon skriver om människor med heta sinnen och hårda viljor, snara till vreden ord och snara till handling. Människor vilka ingalunda genast ge upp och utan vidare låta sig snöras i band och som girigt gripa efter varje tillfälle till

ga torde vara förresten om det med undantag av den gamle trotjänare Efix i »Rö för vanden» (Canne al vento) finnes i hela den produktiva författarinnans verk en gestalt av sådan styrka som denna romagnoliska bondkvinna.

Romagnolist är nämligen landskapet som breder sig kring Bilsinis hus och ej särskilt som så ofta eljes ramen kring hennes hjältar. Men även härvidlag märker man något nytt. I en följd av romaner har förf. dels på grund av att hon själv varit en smula trött på att alltid skriva om Sardinien, dels på grund av att kritiken anklagat henne för att överhuvud ej kunna skildra annat, försökt undertrycka beskrivningarna av allt yttre, dräkter och boningar först och främst, men även landskapsinfallningen, och talar endast om vägen, bergst,

Presentkort på Tidevarvet

för 1928

LÄMPLIG JULKLAPP

Rekvireras på Redaktionen, Slussplan 1-3 Stockholm. Tel. N. 28243.

Gunhild Bergh.

Rätt att besitta jord.

(Forts. fr. sid. 1)

okäligt höja jordvärdet, varigenom det stora flertalet utesättnings från att komma åt jord. För dem finns då arrendeformen. Staten arrenderar ut, enskilda ägare arrendera ut jord. Ungefär 1/4 av den svenska åkerarealen är utarrenderad. Staten måste ha sin jord skött. Den enskilda jordägaren har mera jord, än han kan sköta eller tycker det är bekvämt att få en bestämd inkomst utan arbete. Arrendatorn får ett jordbruk utan att behöva lägga ut köpeskilling och utan skyldighet att svara för nybyggnader, som är den svåraste avbränningen, för lantbruket. Att "väl hålla jorden" och "värda och underhålla fastighetens tillhörigheter", som det står i arrendelaggen, äro tänjbara begrepp. Men arrendeformen kommer troligen att försvinna av sig själv, åtminstone för en skild jord. Det blir vinsten av den nya arrendelagen. Den här skärps undan för undan. Än så länge gälla de strängaste bestämmelserna endast för bolag, men när bolagen väl hunnit visa, att de kunna kringgå dem, få de enskilda jordägarna säkert ära dem, och bolagen får ännu snivare gränser. Det lönar sig i varje fall bättre att sälja jorden än arrendera ut den. För i världen lagstiftades det för att hjälpa jordägarna, nu lagstiftas det för att hjälpa arrendatorerna! Låt oss hoppas, att det kommer en tid, som lagstiftar för att hjälpa jorden. Arrendesituationen hjälper inte jorden. Det ligger för mycket i arrendatorns fördel att ta av jorden, utan att ge igen vad en annan, kanske förtästa generation får skörda. Där här ägarerätten — fränsett jobbare naturligtvis — ovedersärligen företräde genom mera ansvar, understundom nedärt.

Skuldsättning.*

Uppfattningen om vilkoren för rätt att besitta jord har inte alltid varit densamma. När germanerna först började tillämpa ägarerättsbegreppet även på jord, var vilkoret arbete, som var nedlagt på jorden. Det var det ursprungliga kravet, som den oförvillade instinkten ställde upp. Så kom där andra tider. Kapital blev vilkoret. Nu är det istället skuld. Samhället använder sin allmänna rätt till jorden för att söka avhjälpa den enskilda ägarerätts missbruk. Det är gott och väl. Men skall den enskilda ägarerätten bibehållas, måste samhället — och det är hög tid — börja lagstifta mot dess oförtäglighet. För en del är sedan var mer än 50 proc. av Sveriges jord inteknand, mer än 50 proc. av Sveriges jord ägdes i verkligheten av bankerna. Det är naturligtvis väsentligt mera nu. Om denna förfärliga skuldsättning får fortgå, kommer bankerna snart att lägga beslag på andra hälften också. Här är ett missförhållande, det samhället för jordens skull oivkorkligen har plikt att inskräda. Det är jorden, som blir lidande, fast det kallas för att ordna jordbrukets kreditförhållanden och skaffa rörelsekapital. Inteknans rätten måste inskränkas, spekulationsmöjligheten förhindras och jordvärdet därigenom återgå till normalt läge, som en rimlig avkastning betingar.

Samhället genom pensjonsfonden.

Kan det ästadkommas? I så fall måste det bli samhället och icke bankerna, som reglera jordbrukets länemöjligheter. Skulle inte samhället kunna förbehålla sig rätten att överta intekningarna av bankerna? Inte så att bankerna plötsligt finge en massa pengar fria till nya spekulationer, utan så småningom. Det kan inte vara riktigt att bankerna genom sina bulvaner lägger under sig jorden, de ha intet jordbruksintresse. Pensjonsförsäkringens mycket omfattande miljoner borde kunna användas till att lösa in intekningar. När pensjonsfonden om femtio eller sextio år upprätt till över 1 1/2 miljard, vore då ett ganska ansevärt belopp placerat i jord. Och det blev Sveriges jord, som försörjde svenska folket på dess alderdom. — Den frågan borde utredas!

Är ägarerätten villig ta igen sitt förlorade anseende genom arbete.

Hur kommer uppfattningen om den enskilda ägarerätten om utveckla sig, sedan ägarerätten på detta sätt pantsatt sin frihet och sina förmåner. Det beror på, om ägarerätten är villig att ta igen sitt förlorade anseende genom arbete, genom att återigen göra gammal tids föreställning levande, att arbete måste ingå i ägarerätt till jord. Men i varje fall måste där vid sidan av ägarerätten finnas någon annan upplätsform, som fordrar mindre kapital, mindre skuld och gör jorden mera åtkomlig, en upplätsform som är så likvärdig med ägarerätten som möjligt och tar upp fri tävlan med denna. En sådan upplätsform ha vi också i vår lag av 1926 om upplätsle av arborätt av viss jord, som tillhör kronan, mot årlig avgäld under årtlig och fryrtierlig besittningsrätt för obegränsad tid. A bon kan få avverka utsynad skog mot avgift. Det är stadgat, att åbon skall vara bosatt på fastigheten. Efter utgången av första avgäldsperioden kan åbo erhålla rätt att inlösa fastigheten. Åborätten har ännu inte blivit så märkbar, men det är att hoppas att den kommer att vinna insteg och så småningom ersätta arrendeinstitutionen. All statens arrendejord kunde lämpigen övergå till att utlämnas under åborätt. Och om staten övertog bankernas intekningar, finge väl staten i följd därav också övertaga en hel del jord att uppläts på samma sätt. Hurvinda åborna sedan komma att begagna sig av rätten att inlösa sina gårdar, det blir en sak, som åborätten och ägarerätten få avgöra med varandra. Den naturliga utvecklingen må där falla utslaget. — Skogarna för dock staten behålla. Bestämmelsen att vid försäljning och astyckning av jordbruk s. k. husbehovsskog skall åtfölja, är inte lycklig för skogarna. Den fordrar också. I köpekontrakt kunde istället inrymmas rätten för köparen att från stamhemmanet erhålla bränse till gångbara priser. Det är orimligt att begära att småbrukare och mindre hemmansägare också ska kunna sköta skog. Jorden kan i vis grad gå till bättre skött och utnyttjas bättre genom att delas upp, men inte skogen, den bör vara samlat i större enheter som kan bära att betala fackutbildad ledning.

Beskattningen.

Det klagas allmänt, särskilt från jordbrukarhåll, att jordbruket inte lönar sig. Är det underligt då, att jorden inte kan ge stor procent i avkastning, när jordvärdet är så uppskruvat? Är det underligt, att jorden inte kan täla räntor på så höga skulder. Och en sak till: beskattningen. Att det inte avhörts mera jämmar över skatterna, än som skett, beror på, att taxeringsvärdet i allmänhet väsentligt undervärderat saluvärdet. Men om nu vid den pågående fastighetstaxeringens taxeringsvärdet kommer ungefär i jämnhöjd med det allt för höga jordvärdet, blir förhållandet annerlunda. 1922, då föregående fastighetstaxering ägde rum, var penningvärdet ett annat och en sänkning hade därför varit naturligare, men det beröves skatteobjekt. En s. k. fördel medför oetta för jordägarna, de få möjlighet att ytterligare skuldsätta sig. Den lättad jordbrukarna ha i skattehänseende är deras tyngsta samveten, när det gäller att avge självdeklaration. Annars kan det tyckas orimligt, att den som sköter sig sämst skall belönas, och den som underhåller sin jord får betala straffpengar. Det kan inte vara i samhällets intresse. Och varför ska vi ha detta förfärliga arbete bara för att bedraga staten, och sedan ännu mera arbete för att söka upptäcka det, som aldrig kan upptäckas? Hur skall någon myndighet eller siffergranskare kunna kontrollera t. ex. hur många ägare en jordbrukare äter om året! Om det skall vara inkomstskatt, låt oss då hellre få en graderad skatt för de olika skörderna och olika jän, men äga premier för den, som sköter sig dåligt. Jordbruket skall inte ha fattigunderstöd och allmoget av det allmänna i form av utlar, fraktledning m. m. Det behövs inte men det skall ej heller beskattas över förmågan.

Lönar sig jordbruket?

Jordbrukets produktionsförmåga har säkert utvecklingsmöjligheter. Genom ändamålsenligare jordfördelning, genom bättre utnyttjande av jorden och intensivare drift. Storbruk och småbruk måste finnas. Men inte för stora och inte för små. Det stod häromdagen i tidningen ett uttalande från Lantbruksstyrelsen, att den högre lantbruksundervisningen var i stort behov av utvidgning och anslag. Det är möjligt. Hur är det då med d. s. k. lägre lantbruksundervisningen. Våra lantmannaskolor äro säkert bra men de äro mera teoretiska. Och våra lantbrukskolor äro avsedda att utbildna förmln åt storbruket. Det behöves också, men det är en annan sak än att driva småbruk. Där ha vi till ära av Danmark. Allra helst skulle det bli som i Danmark att småbrukare och bönder själva ägde sina lantbrukskolor. Då skulle all denna ägostyckning, som föregår, bli något mer än en lantmänteriförettagning. Ty vad tjänar det till att driva från alla dessa nya jordbruk, om där inte samtidigt skapas företagsintägar för de ska kunna skötas — inte hjälpligt och försvarligt, utan intensivt, med liv och intresse, så att de bära sig och bära sig väl.

Det måste komma en upplösnings- eller vårt svenska jordbruk, en ny anda. Den kommer inte bara genom vetenskapliga rön och upptäckningar av maskiner och ekonomiska beräkningar. Bästom måste ligga kärleken till jorden, som väcker ansvarskänslan för jorden. Den allena ger rätt att besitta jord.

Guds röst och människors.

"Ordspråken är Guds röst", säger ett urgamalt ordspråk. "Ordstvnen latal vad folket säger", förkunnar ett annat lika åldrigt språk.

"Så uppstår en hel rad mot varandra stridiga ordspråk som kämpa en hopplös kamp mot varandra. Intet kan segra på båda ha rätt — båda spegla det evigt växlande motstridiga livet."

Ovanstående citat är hämtat ur föreläsa till Fredrik Ströms samling av svenska ordspråk. Det är en diger och god bok — ett dokument över vårt svenska folk, skrivet av oss själva. Den visar en härd kamp, såväl för fortkomsten i detta livet, som för ankansfand av en säker plats i det eviga. Den visar en stark kritik och rättseiska, som ofta slår över till starkhet och rättviser, en djup omjankhet, men utan kränk tyng, alltid med ett leende tillhanda t. o. m. för vår Herre. — Boken har bara ett fel — dess illustrationer, som äro gjorda utan stilkänsla — utan känsla överhuvudtaget. De äro råa, tränga och okonstnärliga. trots all schwing och lekfull fördighet. Finns det en illustrerad upplaga, är den att rekommendera.

"Svenskarna i sina ordspråk" är väl ej menad att läsas i sträck från pärm till pärm. Författaren säger själv: "Ordspråken skola njutas i korta drag och med mellanrum. Man bläddrar i den — uppsnappar en del — och sen går tankarna av sig självt omkring ordspråk de följande dagarna."

Det finns gods ordspråk och dåliga. Guds röst och människors. Ur en del gamla svenska ordstäver här man löda rösten ljuda. "Den Gud vill bevara, är ut om all fara, heter det — men sen tilläggs: men försiktig bör han vara." — "Hämnen är Herrens, men alltid kan man tuktas en fähand", har folkets röst moderat den alltför stränga och gammaltalantliga uppmaningen.

Ibland är moralen inte så lätt att fatta. — Är det en uppmaning till efterförljelse, eller ett ironiskt pipkrapp, som gisslar ett missförhållande? "Mutor bryter och stön", "Ingen åter öhorn som har bröd", "Lana bort och du skall mista både pengar och vän", "mans vilja är mans himmelrik", "Lika mot lika", etc. Mot de gamla vanliga tänkvärda språken, har man ju i regel inget att invända. Morgonstund ha a r guld i munn, även om inte alla känner sig obetingat inspirerade av det. Och att man blir vis först av skadan, har man väl fått pröva livet var. Att andra dyrkats erfarenheter ej hälar, utan att man får lov här i världen att betala sin egen lilla bitra lärping.

I andra ordspråk åter, har man svårt att se det godmodiga ursprunget. bl. a. "Man skall vara om sig och kring sig, så att man får något i sig och på sig", — "den som sviker i dryckjum, sviker också i androm styckjum".... Jag hade en engelsk vän, som råkade i raseri, varje gång hon hörde det svenska ordspråket: "låt maten tyta min". Att man under tymsnad skall inmanliga så mycket som möjligt, med tankarna koncentrerade uteslutande kring maten! Måldärens, som oftast är den enda tid i en arbetande familj, där alla samtidigt träffas, borde i stället, ansåg hon, vara ett tillfälle, då man utbyter tankar och intryck — det behöves ju inte absolut bli till tänkvärda förbandspredikningar, å Luthers för det. Därför skulle man istället uppmana ungdomen att under måldärens försäpka återge vad de under dagen sett och upplevt — "Låt maten e i tyta din mun", ansåg hon att ordspråket borde lyda: — (Svenskens kärlek till mat och dryck är tyvärr utvecklat. I en gammal tysk urkund, där "All Veridenses Polak och deas Eigenatnehmigghetter" skildras, varades på Tragan; vad sätter, svensken högst? — "Köstlig Spijs")

Men det finns ordspråk, som äro värre än så, och dit hör väl det gamla dånna: "bette förlorar jag femti öre, än att

grannen vinner en krona". Detta egenytighet blir så sublim, att den närmast sig det intressanta, mystiska.

Nyligen stod i Naus Frielesens en artikel av Dr. Eugenia Schwanzwald, som berörde detta tema. Den het "Saltlandshunden", men vårt svenska ordspråk hade bättre än något annat betecknat dens innebörd. "Den vanliga saltlandshunden (canis luctarius norvegicus)" skriver hon, "är en hund, som, om man sätter för honom en skål saltad, visserligen betraktar den med yttersta vederlylja, men som glöpsk störtar sig över denna direkt motståndande spis, om något annat levande väsen skulle närmas sig skålen. — Drivkraften till denna handling bör ej förväxlas med vanlig svandyska, som ju dock kan förklarar. Om primadonnan är 2 öknar, att r i finge en liten, liten hakskatrar, så att hon åntligen fick sjunga huvudlösen så är det inte väcker eller snällt, men det är begräpigt. Skålen innehåll är henne begärligt. Men saltlandshunden är helt egenytig. Anslutnings kan ingen förtäglig person fundera att skålen till hans handlingsstätt."

Så är det väl också med vårt gamla ordspråk om den förlorade femtiöringens och grannens enkrona. Allt man har lost till sin nästas äker, det kan man först, men att man är beredd till ekonomiska förluster för ett så negativt mål, som andres i ordstävet, det trorde jag man måste vara född svenskt för att kunna fatta. Nu ser jag till min glädje att vi inte är ensamma om denna föreljelse! Dr. Schwanzwald uppmanar oss att förbåka utrota saltlandshunden. Men hon tycker det ser märkt ut. Varje människa t. ex. som försöker göra den motståndande maten begärlig för sin lilla ettling, genom att vika: "Åt nu grötten åtkän, annars åter mamma upp den", har satt en liten saltlandshund i världen.

Om det är så, att ordstävnen tala, vad folket säger, så skapas väl ständigt nya ordspråk, och varje generation får ansvar för sina. Det ligger mycket uppå att se till att vi inte göra de gamla språken om saltlandshunden levande — utan att de så småningom dö ut av brist på häring. — Och måtte de ordspråk vi efterlämnas, som vårt kändaerika i historien bli "vackra, visa och välfänta".

E. L. A. Björkman Goldschmidt

Måltidsdryck som hälsokur
erhåller man af Fruktalt-Sauseri; det ger en älskande och härlig kolsyrekyck, som riggar upp spittan och befordrar ämnesomsättningen, rensar och upprättar blodet, befriar magen och jarmarna från orjånliga ämnen, utvider den skadliga uryryran, gifter som måste rensas bort, varmed ulerlöslighets grundorsaken till dålig hälsa; hela organismen sättes i god form.
wDruck förför ägdligen Fruktalt-Sauseri. Pris pr fl. kr. 2.50; motvarvar 25 fl. mineralvatten. Exhållis å apotek, hos drog., färghandl. n. fl.
Cederström Takn. Fabr., Stockholm

Sjukvårds- och Förbandsaktiklar
Kirurgiska Gummirvar, Bandager alla slag, Elektriska Högapparater, Induktionssparar, Aderbräckstrumpon, Bräckskåsar, Ryggkåsar, Gresskrosvetter och Girdlar, Bräckkåsar, Lungskyddare, Skåtkannor, Liggvar, Dambindor, Berneråderströmmar alla slag m. m. Består eller tillkøper gratis. Illustrerade kataloger gratis.
Magasin Special
Vestergångstegen 66
Björns / Parings / Sjukvård / Stockholm